

Az arasznyi emberké

(Az aranyláncon függő kastély: Francia, olasz, spanyol, portugál mesék)

Volt egyszer egy király meg egy királyné s két leányuk: az egyiket hívták Hajnalkának, a másikat Napszállatnak. Hajnalka volt a szebbik, szülei jobban szerették, mint a húgát.

Amikor a hercegnők megnőttek, s megértek a férjhez menésre, a király s a királyné pompás táncvigasságot rendezett, s meghívták a környék valamenyny nagyrát és hercegét. Kezdetben mindenki csak Hajnalkát kérte táncra, mert ő volt a szebbik. De mert cseppet sem volt kedves, csak egyszer táncoltak vele. Bezzeg annál vígabban járták Napszállattal, aki olyan bájos és kedves volt, hogy a vigalom végén mindenki köréje sereglett, s a szép Hajnalka árulhatta a petrezselymet.

A királyt úgy felbőszítette ez a rajongás, hogy el is határozta: még azon éjjel megszabadulnak Napszállattól, mert akkor az udvarlók Hajnalkához kényeszerülnek.

Alig várta, hogy véget érjen a vigasság, Napszállatot maga elé hívatta, s így szólt:

- Leányom, most mindjárt indulj el tündér keresztanyádhoz!
- De apám – felelte a leány –, sötét éjjel van, félni fogok magamban az úton, aztán meg fáradt is vagyok. Hadd, hogy várjak holnapig.
- Nem lehet – mondta a király –, most mindjárt el kell menned. Kapsz egy kosár útravalót, s egy lovászm elkísér.

Napszállat lóra ült, s elindult a lovász kíséretében.

Mikor már egy jó darab utat megtettek, Napszállat, a sok táncból fáradtan, így szólt kísérőjéhez:

- Szeretnék aludni egy kicsit, így nem bírom tovább.

Le is szállt a lováról, a lovász egy csomó mohát szedett, fekhelyet készített neki, az elemózsiás kosárkát a feje alá tette, s hamarosan mély álomba merült.

Csak ezt várta a lovász: nyeregbe pattant, és sorsára hagyta, ahogy a király parancsolta.

Nézett is nagyot szegény királykisasszony, amikor felébredt, egyes-egyedül az erdő közepén: kiálthatna, senki sem hallaná.

Egész álló napon át kereste az ösvényt, de az éj hamarabb leszállt, semmint kitalált volna. Már nagyon éhes volt, megette az útravalóját, aztán felmászott egy fára, hadd lássa, nem pislákol-e valahol valami fény. De semmit sem látott, s reggelig a fán maradt, a vadállatoktól való félelmében.

Másnap ismét ungot-berket bejárt, hogy az erdőből kitaláljon, de hiába. Este megint felmászott egy fára, hátha felfedez valami világot, de semmit se látott, s a tegnapinál is szomorúbban éjszakázott ott fenn a fán.

A harmadik napot is így töltötte el; már gyökereket s bogyókat evett nagy éhségében. És este ismét felmászott egy fára, s körülnézett.

Hát mit lát? Messze, messze, tán az erdőn is túl, sok-sok fénylő kocka – talán valami kastély ablaksora. Majdnem elkiáltotta magát örömeiben. De azért nem szállt le a fáról, s az éjszakát úgy gunnyasztotta végig, mint valami mádár.

Mihelyt megvirradt, elindult, s addig ment, mendegélt, míg egy pompás kastélyhoz nem ért. A kastélyt csupa kristályból építették: úgy csillogott-villogott, hogy majd kiégette a szemét.

Kopogott egyszer, kopogott kétszer, kopogott harmadszor is – és íme, harmadszorra vékonyka hangokat hallott a kapu mögöl.

– Ki van kint? Ki zavar minket? – kérdezték valakik, s nemsokára tizenkét icipici emberke futott elő. Hatan felemelték a kilincset, hatan kinyitották a kaput, s azt kérdezték:

– Ki vagy, mi vagy, te szép leány?

– Királyleány vagyok, eltévedtem az erdőben; hadd lépjek be a palotátokba! – mondta Napszállat.

– Lépj be – biztatták az emberkék –, s jer, kérd meg szépen úrnőnket, hogy nála maradhass.

Sok-sok szobán vezették át, míg az úrnő elé nem értek. Nem volt ez más, mint egy szép fehér macska. Így szólt hozzá:

– Szívesen befogadlak a kastélyomba, de csak azzal a feltétellel, hogy nem próbálsz kijutni innen, és sohasem tagadod meg nekem az engedelmességet.

– Megfogadom – felelte a holtra fáradt Napszállat.

Erre a fehér macska, gondolván, hogy a királykisasszony éhes, megparancsolta a törpéknek, lássák el minden jóval. Hoztak is mindjárt négyen egy tálat a vállukon; hárman egy borospalackot, két másik egy poharat cipelt. S még sok törpécske sürgött-forgott a fehér macska körül, s várt a parancsára.

Napszállat nem sokat kérette magát; asztalhoz ült, s alaposan bekebelezte a sok finomságból. Utána megkérdezte a fehér macska:

– Hát jól érzed-e magad itt nálam?

– Pompásan! – felelte Napszállat.

– Nos, ezentúl naponta élvezheted ezt a kényelmet. Most pedig megmutatom a kertemet.

Azzal egy tágas kertbe vezette, ahol szebbnél szebb fák s mindenféle virág volt.

– Szép nagy a kertem, láthatod – mondta –, sétálhatsz benne kedved szerint, szedhetsz virágot, gyümölcsöt, amennyi jólesik. Csak éppen ahhoz a tóhoz nem szabad közelítened. Ha nem engedelmeskedsz, keservesen megbánod.

Napszállat engedelmességet fogadott, s ettől kezdve naponta le-lejárt sétálni a kertbe. De nem állhatta meg, hogy a tóra bár egy-egy pillantást ne vessen: éppen tilalmassága csábította.

S egy napon, mikor a fehér macska nem volt odahaza, mind közelebb s közelebb ment a tóhoz. Láta a ringó tavirózsákat is a tükren. S a tóból hirtelen egy zöld kígyó csúszott feléje.

Napszállat ijedtében hátrálni kezdett, de a kígyó szelíd hangon így szólt:

– Ne félj tőlem, szépséges királykisasszony; nem bántalak! Esedezem, maradj itt, s beszéljess velem: oly rég nem beszéltem senkivel!

A királykisasszonyt megnyugtatta ez a beszéd, ott maradt, s hosszan eltársalgott a kígyóval. Végre elérkezettnek látta az időt a búcsúzáshoz:

– Isten áldjon, kígyó, most már mennem kell haza! Igen sok időt töltöttem veled.

A kígyó megígértette, hogy máskor is eljön, aztán visszasiklott a tóba.

Ahogy Napszállat betette a lábát a kastélyba, a fehér macska elébe állt, s megkérdezte:

– Hol voltál, leányom?

– A kertben – felelte Napszállat.

– A kertben, ez igaz – mondta a fehér macska –, csak hogy tilalmam ellenére a tóparton is voltál! Büntetésül a törpék most teleszórják bogánccsal a hajadat!

Alighogy kimondta, az emberkék körülfogták Napszállatot, s marékszám kezdték dobálni szúrós bogánccsal. Egy szempillantás alatt több bogáncs volt a fején, mint haj. Volt mit kínlódnia aztán, amíg kiszedte azt a rengeteg bogáncsot a hajából.

Bezzeg megígérte ismét, hogy többet nem teszi oda a lábát! De hiába, folyton csak a zöld kígyó járt az eszében. S egy nap, amikor a fehér macska megint úton volt, olyan ellenállhatatlan vágy szállta meg, hogy le kellett lopóznia a tóhoz. A zöld kígyó a gyepen hevert, jól lesoványodott azóta, s panaszos hangon mondta:

– Már azt hittem, szép királykisasszony, hogy végképp elfeledkeztél rólam; szívem majd megszakadt bánatában.

– Gondoltam én rád eleget – felelte Napszállat –, de olyan csúnyán bűnhődtem miattad, hogy nem merem újból idejönni.

Azzal megint alaposan társalgásba feledkezett a kígyóval, úgy eltelt a nap, hogy észre sem vették; s amikor belépett a kastélyba, a fehér macska elébe toppant, s nagy mérgesen vicsorogta:

– Megint megszegtéd a tilalmamat! Ígéreted semmit sem ér. Ezért elnás-pángoltatlak, hogy megemlegeted, amíg élsz!

Az arasznyi emberkék abban a pillanatban megragadták, odakötözték egy cifra oszlophoz, s úgy elkezdtek suhogtatni egy-egy vesszővel, hogy kéket-zöldet látott ijedtében. Utána napokig ki se merte tenni a lábát a palotából.

Egyszer, amint bánatosan hevert az ágyán, valami sziszegés ütötte meg a fülét, s lám csak! – még soványabban, mint volt – megjelent a zöld kígyó.

– Nagybeteg vagyok – mondta a kígyó –, de ha hozzám jönnél feleségül, meggyógyulnék.

Napszállat szerette ugyan a zöld kígyót, de arra nem tudta egykönnyen rászánni magát, hogy férjül fogadja.

Attól fogva mindennap eljött, s megkérdezte, akar-e a felesége lenni. S Napszállat mindennap visszautasította. Aztán egyszer csak nem jött többet: túlságosan beteg volt, semhogy a kastélyig vánszoroghatott volna. Ekkor Napszállat, aki közben megint összeszedte magát, a macska fenyegetésével mit sem törődve, rászánta magát, hogy meglátogassa a tó partján.

Ott találta szegényt haldokolva; a fejét is alig tudta már moccintani, s a szíve úgy megesett rajta, hogy azt mondta:

– Nem bánom, a feleséged leszek, ha ettől függ a gyógyulásod!

S a zöld kígyó rögtön meggyógyult. Napszállat pedig rettegve osont vissza a kastélyba, hogy most már a fehér macska szörnyen megbünteti. De csodák csodája, még csak egy szóval sem illette.

S másnap Napszállat nagy sürgés-forgásra ébredt. A törpék virágfüzerekkel, tortákkal, arany-ezüst tányérokkal szaladgáltak fel s alá.

– Miféle ünnepségre készülődtek? – kérdezte, mert majd felvetette a kíváncsiság.

– A te esküvődre, szép királykisasszony! – kiáltották a törpék.

Aztán érte jöttek, talpig selyembe öltöztették. Kék volt a ruhája, mint a menny boltozatja, s hajában csillagkoszorú szikrázott, a zöld kígyó ajándéka.

Így vitték ki a násznép elé. Voltak ott királyok és királynék, hercegek és hercegnék a világ minden tájáról, s köztük láthatta a szüleit is meg a nénjét, Hajnalkát. A zöld kígyó mellé szegődött, s elindultak az oltár elé.

– Micsoda vétek ilyen szépséges királykisasszonyt egy incifinci kígyóhoz adni! – sóhajtoztak a vendégek, s megkönnyezték.

– Akarsz-e a kígyó felesége lenni? – kérdezte a püspök Napszállattól az oltár előtt.

– Akarok! – felelte.

S mihelyt kimondta, a kígyó világszép királyfivá változott. A pöttömnyi emberkék is mind derék szál legények lettek, s a fehér macska gyönyörűséges királynő.

Gonosz tündér varázsolta volt el mindannyiukat: addig a napig éljenek e csúfságos rontás alatt, míg nem akad egy leányzó, aki tilalom ellenére is hajlandó a kígyóhoz feleségül menni.

S aztán csaptak ott nagy lakodalmas vigasságot a szép kastélypalotában, volt ott eszem-iszom, tánc és muzsika két álló nap és éjszaka.